

מזן התלמוד

סדר נשים, מסכת כתובות, דף פ"נ

ואימא מפיר! אמר אב"י: בוצינא טב מקרא.

בוצינא - קישוא
קרא - דלעת

הסבר: אדם שכתב שהוא מסלק את עצמו מנכסי אשתו, מניחים שלא ויתר על הפירות שבהם, משום שאדם מעדיף קישוא על פני דלעת - כלומר רווח קטן שכבר נמצא בידו, על פני רווח גדול שאולי יבוא בעתיד.

על המפה | 📍

שכונת משכנות ישראל בירושלים

משכנות ישראל היא שכונה בירושלים. היא הוקמה בשנות ה-70 של המאה ה-19 על ידי אגודות שיתופיות, והייתה אחת השכונות הראשונות שהוקמו מחוץ לחומות ירושלים העתיקה. הקמת השכונות החדשות סיפקה מקום מגורים לאוכלוסייה הצפופה בירושלים, ונתפסה כחלק מתהליך הגאולה ובניין ירושלים המחודש. השכונה נקראה על שם הפסוק "מה טובו אהליך יעקב, משכנותיך ישראל". בתוך משכנות ישראל נמצאת "שכונת בתי גורל", שנבנתה על ידי נדבתו של הרב נתן מרקוס אדלר עבור עולי תימן. בין תושבי משכנות ישראל היה הצדיק הירושלמי ר' אריה לוי, הידוע בתור אבי האסירים.

בית הרב אריה לויין
(Wikipedia, Deror avi)

"תלמוד ישראלי" הינו פרויקט חינוך, קהילתי וחברתי ששם לו למטרה להנגיש את התלמוד תוך חיזוק והעצמת הקשר לתרבות ומורשת ישראל.

הפרויקט כולל: שבעה כרכים על פי סדר הדף היומי, עלונים שבועיים, עלונים ייחודיים לחגים, דף פייסבוק פעיל, ערוץ youtube פעיל הכולל סרטונים, תוכניות קיץ, ועוד. מוקדי לימוד בקהילות ובתי ספר בכל הארץ ואף בעולם.

תלמוד ישראלי - מפגשים דורות, מתחרים עולמות.

דָּרַךְ פ"א: "אֵין סֶפֶק מוֹצִיא מִיָּדִי וְדָאִי"

דף פ"ב: שְׁמֵעוֹן בֶּן שִׁטְח

שְׁמֵעוּן בֶּן שִׁטָּח הָיָה תֵּנָא שְׁחִי כְּמֵאָה וְחֲמִישִׁים שָׁנָה לִפְנֵי חוּרְבָן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְשֵׁנִי. שְׁמֵעוּן בֶּן שִׁטָּח הָיָה אַחִיָּה שֶׁל שְׁלוּמְצִיּוֹן הַמִּלְכָּה, אֲשֶׁת יִנְאִי הַמֶּלֶךְ. בְּאוֹתָהּ תְּקוּפָה רַדָּף יִנְאִי הַמֶּלֶךְ אֶת חֲכֵמִי יִשְׂרָאֵל וְשְׁמֵעוּן בֶּן שִׁטָּח הֲצִלִּים לְבָרוּחַ וּלְהַסְתֵּתָר בְּמָקוֹם מִחְבּוּא. לְאַחַר שֶׁחִלְּפָה הַסִּפְנָה יֵצֵא שְׁמֵעוּן בֶּן שִׁטָּח מִמָּקוֹם מִחְבּוּא, וּבְתַפְקִידוֹ כְּרֹאשׁ הַסִּנְהֶדְרִין הוּא נֹלָחַם בְּצָדוּקִים שֶׁרָצוּ לִפְרֹשׁ אֶת הַתּוֹרָה בְּצִוְרָה לֹא נִכּוֹנָה. בְּתִקְוַתוֹ שֶׁל שְׁמֵעוּן בֶּן שִׁטָּח הָלָךְ עִם יִשְׂרָאֵל בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת וְהֵם זָכוּ לָכֵן שֶׁהַנְּשִׁמִּים הָיוּ יוֹרְדִים בְּשִׁפְטָה, וְכַּבְּזִמִּים שְׂאִינִים מִפְּרִיעִים לְאַנְשֵׁים, לְמַשֵּׁל בְּלִילוֹת, וּמֵרֹב גִּשְׁם הָיוּ גִרְעִינִי הַחִסְיָה, הַשְׁעוּרָה וְהַעֲדָשִׁים גְּדוֹלִים מְאֹד.

דָּר פ"ג: "אִי אֶפְשִׁי בְּתִקְנֹת חֲכָמִים"

חז"ל תיקנו תקנות והלכות רבות לטובת העם. יש תקנות שנועדו כדי להרחיק את האדם מן העברה, למשל, **חכמים תיקנו כי בלילה יש לקרוא קריאת שמע עד חצות הלילה**, אף על פי שזמן התורה זמן קריאת שמע הוא כל הלילה. מדוע תיקנו כך? כי כך איש לא ישכח לקרוא קריאת שמע. בצד התקנות הללו יש גם **תקנות ממוניות** שחכמים תיקנו כדי להיטיב עם בני האדם. בדרך זה לומדים, שעל חלק מהתקנות הממוניות, יכול אדם לומר: **"אי אפשי בתקנת חכמים"**. למשל, חז"ל תיקנו שבעל חוב לדאוג לאשתו שיהיה לה אוכל, אפילו אם אין לה אפשרות לעבוד ולהביא פרנסה.

נפילת גוש עציון

במהלך מלחמת העצמאות, הטילו הערבים מצור על גוש עציון וניתקו את הדרכים ליישובים היהודים שבו. המתיישבים השיבו מלחמה וניסו להחזיק מעמד, ושירות שונות ניסו להגיע אליהן ולהגיש להם סיוע. בתאריך ד' באייר תש"ה, יום לפני הכרזת המדינה, נפל כפר עציון ורוב תושביו והלוחמים שבו נרצחו. שלושת הקיבוצים האחרים נכנעו, ותושביהם נלקחו לשבי הירדני. היישובים נחרבו ובמקומם הוקמו מחנות ירדנים. רק לאחר מלחמת ששת הימים חודשה ההתיישבות היהודית בגוש עציון, על ידי ילדיהם של מגיני הגוש שנפלו.

מגניי כפר עציון בתפילה בעמדה בפתח כפר עציון 1948
(Wikipedia, Avi1111)

מתפלפלים

לפניכם אירוע שעורר דיון סוער:

דני ומשה היום בני 17. לפני 4 שנים, בתקופת בר המצווה שלהם, משה פגע בדני לפני כל הכיתה, ודני העליב את משה בצורה קשה לעיני כל החברים והאורחים במסיבת בר המצווה שלו, ומאז נוצר ביניהם נתק וברגז גדול. חלפו 4 שנים, ובתקופת הימים הנוראים חבריהם מנסים לעשות ביניהם סולחה. בעיקרון דני ומשה הסכימו לסלוח האחד לשני, אבל בתנאי שהשני יעשה את הצעד הראשון. בין החברים התעורר דיון איך לעשות את הסולחה ומי צריך להיות זה שיעשה את הצעד הראשון.

מצד שני:

חלק מהחברים טענו שמכיוון
שדני העליב את משה לפני
קהל גדול מאוד בבר המצווה
שלו, ולא רק לפני החברים
בכיתה, לכן דווקא הוא זה
שצריך ללכת ראשון לבקש
סליחה מדני.

מצד אחד:

חלק מהחברים טענו שמכיוון שמשם הוא זה שפגע ראשון בדני, הוא חייב ליזום את בקשת הסליחה. נכון שהוא פגע בו רק לפני החברים לכיתה, אבל הוא זה שפתח את מסכת העלבונות.

א...מה?
עצמך?

אם גם אתם נתקלתם בדילמה ו'התפלפלתם' עליה אתם מזמינים לשתף אותנו ואולי היא תתפרסם אצלנו בעלון. ניתן לשלוח למייל talmudisraeli@medison.co.il

תחת הנושא "דילמה" עם שם משפחה ועיר מגורים

**הצטרפו למאות אלפי לומדי
הדף היומי, פתחו שיעור שבועי
אצלכם בקהילה**

כל קהילה שתצטרף, **תקבל את העלון השבועי**
עפ"י הכמות הנצרכת בקהילתה בחינם עד פתח
הבית! לרישום סרקו את הקוד.

לומדי התלמוד הישראלי-קהילת 'תפארת', אשדוד.

חמ"ד של מושג

מינהל החינוך הדתי
הפיקוח על הוראת תלמוד ותושבע"פ

שבת תשובה - שבת שובה

שבת תשובה היא השבת שבין ראש השנה ליום כיפור. היא נקראת כך משום שהיא אחד מעשרת ימי תשובה, בהם יש לחזור בתשובה במיוחד. יש הקוראים לה "שבת שובה", על שם ההפטרה שקוראים באותה שבת, הפותחת במילים "שובה ישראל עד ה' אלוֹקֵינוּ". נוהגים שבשבת הזו הרב דורש דרשת התעוררות מיוחדת לימים הנוראים והיא נקראת "דרשת שבת תשובה".

סדר מועד | מסכת כתובות, דף פ"ד - פ"ז

כנגד זה תיקנו חז"ל שספק שהאישה מרויחה שוה לבעלה. על תקנה זו יכולה האישה לומר: **"אי אפשי בתקנת חכמים"**. למשל, אישה שמרויחה ממנו רב, ואומרת לעצמה, שוה לי לוותר על דמי הפרנסה שהוא נותן לי, וכך כל המשכורת שלי תישאר אצלי.

דף פ"ד: למי שיכים האפרוחים?

אוריאל ושמועה היו ידידים טובים שהתגוררו בשכנות, ולשניהם היו תרנגולות שהטילו ביצים וגידלו אפרוחים. באחד הימים פרץ ויכוח מר בין אוריאל לשמועה. אוריאל בא לשמועה ואמר לו: "הרואה אתה את האפרוח ההוא, שם בפניה של החצר שלך? הוא שוה לי!" הגיב שמועה: "מה פתאום? הוא שוה לי". הלכו שניהם אל הרב, ושמועה אמר לרב: "למדנו שאם יש ויכוח בין שני אנשים למי שוה חפץ מסיים, הרי הוא נשאר ברשותו של מי שהוא נמצא אצלו כעת, מפני שיש כלל: **"כל מה שתחת יד אדם - שלו הוא"**! כלומר, חפץ שנמצא אצל אדם, אי אפשר להוציאו ממנו בלי הוכחה שאינו שלו. על כך ענה ואמר הרב: "פה דיברת, אך בתלמוד לומדים שדינם של אפרוחים שונה. מאחר שהאפרוחים הולכים ממקום למקום, אי אפשר לטעון כי מאחר שהוא אצל שמועה סימן שהוא שלו, שהרי יכול להיות שמעצמו הוא הלך מחצרו של אוריאל לחצרו של שמועה".

דף פ"ה: למי שיכת הירושה?

מעשה ביהודי שלפני פטירתו ציוה: **"את כל כספי נתנו לטוביה"**. הנוכחים רצו לשאול אותו לאיזה טוביה הוא מתכוון, אך הוא עצם את עיניו ונפטר. **לאחר מותו הגיעו שני אנשים בשם 'טוביה'** וכל אחד מהם אמר: "אני הוא הטוביה שהנפטר התכוון אליו. נא נתנו לי את הכסף". אחד מהם היה שכן של הנפטר, ואחד מהם היה קרוב משפחה של הנפטר. מה עושים? למי ניתן את הכסף? מקור לתשובה מצאו חז"ל בדברי שלמה המלך בספר משלי: **"טוב שכן קרוב מאח רחוק"**. כלומר, השכן הקרוב יקבל את כסף הירושה והוא קודם לקרוב המשפחה.

דף פ"ו: פריעת בעל חוב - מצוה

רב פפא אומר: **"פריעת בעל חוב - מצוה"**. כלומר, אם אדם לווה כסף, הוא מקיים מצוה מן התורה כשהוא פורע את חובו. לכן יש גם השלכה מעשית. יהודה הלך ברחוב, ואז פנה אליו אדם וסיפר לו שאבד לו ארנקו ואין לו כסף כדי לחזור לביתו, וביקש: "אנא הלווה לי מאה שקלים". נכמרו רחמיו של יהודה והוא הלווה לו מאה שקלים, לא לפני שרשם את הפרטים של הלווה, שם מלא, כתובת ומספר טלפון. חלפו ימים אחדים, והלווה לא החזיר את החוב. יהודה התקשר ללווה, וזה אמר לו בחוצפתו: "נכון, לויתתי ממך כסף, אך איני רוצה להחזיר לך". מה עושים? אומרת הגמרא, מפני שיש מצוה ללווה לפרוע את החוב, בית דין יכול לכפות עליו לפרוע את החוב, כי התורה נתנה לו ציווי לכפות על אנשים לקיים מצוות.

דף פ"ז: עדותו של עד אחד

כאשר מתקנים דיון בבית הדין בין שני אנשים, כל אחד צריך להביא הוכחות שהוא צודק. למשל, אם ראובן תובע את שמעון שהוא חייב לו כסף, על ראובן להביא שטר שכתוב בו כי שמעון חייב לו כסף ועדים חתומים על שטר זה. אם אין לו שטר, עליו להביא עדים שיעידו שהם ראו את ראובן מלווה כסף לשמעון. מה הדין אם ראובן יגיד שלצער הרב אחד העדים נפטר ונותר רק עד אחד שראה את ההלוואה? האם בית הדין שומע את עדותו, או שאומר לעד האחד: **"אל תעיד כלל וכלל, כי איננו מקבילים עדותו של אדם אחד?"** הגמרא אומרת, שבדיני ממונות בית דין שומע גם את עדותו של עד אחד. מדוע? הרי אי אפשר לקבוע מי צודק על פי עד אחד בלבד? ובכן, נכון, אבל לאור עדותו של העד האחד, בית הדין יכול לחייב את שמעון להישבע שהוא צודק, ואם לא ישבע הוא חייב לשלם.

דבר תורה פרשת וילך

שתי המצוות האחרונות שבתורה מופיעות בפרשתנו: **הראשונה - מצוות הקהל** - להקהיל את העם אחת לשבע שנים ולקרוז בפניהם מהתורה, **והשנייה - מצוות כתיבת ספר תורה** המוטלת על כל אחד ואחד - לכתוב לעצמו ספר תורה אישי. לכאורה המצוות הללו סותרות זו את זו שכן הראשונה היא מצווה כללית - ציבורית - התלויה ומתקיימת דווקא בהתקהלות של כל ישראל יחדיו, ואילו השנייה היא מצווה פרטית הרואה את הצורך האישי של כל אחד יהיה ספר תורה משלו, דבר המפריד ומבודד כל אדם בעולמו. אך נראה שלא בכדי נבחרו דווקא שתי מצוות אלו לסיום התורה בכדי ללמדנו את עיקרון ההשלמה המתבטא בכך **שעל כל אחד מאיתנו יש אחריות אישית לקיומה ושמירתה של התורה**, ועם זאת לסמל כי המטרה הסופית בהתפתחות האישית היא החיבור וההתקהלות של כולנו יחד.

חידה!

למדנו על שמעון בן שטח, שחי בתקופת "הזוגות", בה הנהיג את העם זוג חכמים, שאחד נשיא ואחד אב בית דין. חברו בין הזוגות (אפשר להיעזר במסכת אבות, פרק א'):

1. יוסי בן יועזר
2. יהושע בן פרחיה
3. יהודה בן טבאי
4. שמעיה
5. הלל

א. אבטליון
ב. שמעון בן שטח
ג. נתאי הארכלי
ד. שמאי
ה. יוסי בן יוחנן

ג. יוסי בן יוחנן
ד. שמאי
ה. יוסי בן יוחנן

שאלות מהוץ

1. מה היה הקשר המשפחתי בין שמעון בן שטח למלך ינאי?
2. באיזה מקרה שכן עדיף מאח?
3. במה יכול להועיל עד אחד בבית הדין?

בין הפותרים נכונה תיערך הגרלה שבועית* והזוכה בה יזכה בפרס איכותי. את התשובות יש לשלוח עד יום רביעי שלאחר השבת של אותו עולן עד השעה 14:00, למייל talmudhagrala@medison.co.il יש לציין את מס' העולן עליו אתם עונים. *בפיקוח רואה חשבון

